

ЖОРЖИ АМАДУ

Габриела,
карамфил
и канела

enthusiast

ЖОРЖИ АМАДУ

**Габриела,
карамфил
и канела**

enthusiast

София, 2024

Jorge Amado

Gabriela, Cravo e Canela

Copyright © 2008 by Grapiúna — Grapiúna Produções Artísticas Ltda.
1a edição,

Livraria Martins Editora, São Paulo, 1958

Published in Brazil in 2008 by Editora Companhia das Letras, São Paulo

All rights reserved

Жоржи Амаду

Габриела, карамфил и канела

© Емилия Ценкова, превод, 1961, 1992, 2007, 2024

© София Бранц, превод на стиховете, 2007, 2024

© Яна Арциропулос, дизайн на корицата, 2024

© Enthusiast – запазена марка на „Алто комюникейшънс енг
пъблишинг“ ООД, 2024

В дизайна на корицата са използвани детайли от тапет на Уи-
лям Морис „Fruit (or Pomegranate)“.

ISBN 978-619-164-642-5

На Зелия – за ревността ѝ,
нейните песни и страдания –
лунен блясък от Габриела
и кръста на моята любов.

На Алберту Кавалканти –
образът на Габриела,
танцуваща, весела, замечтана.
На господин Антониу Бульоес
с цялата моя почит –
нейният аромат на карамфил.
На Моасир Уернек ди Кастру,
млад хубавец симпатичен –
на него оставя за спомен
своите въздишки Габриела,
ах.
И на тримата –
приятелството на автора.*

(Из „Завещание на Габриела“)

---

* В цялата книга стиховете са превод на София Бранц. – Б. р.

*Дъх на карамфил,
кожата – канела,
идвам отдалеч
зарад Габриела.*

(Песен от областта на какао̀то)

По странно съвпадение, както би казала доната Арминда, тази любовна история започва в същия онзи ясен и слънчев пролетен ден, когато земевладелецът Жезуину Мендонса уби с револверни изстрели своята съпруга – доната Синязиня Гедес Мендонса – видна дама от местното общество, мургава възпълна жена, отдадена твърде много на църковните празници – и доктор Осмунду Пиментел, хирург зъболекар, млад, изискан мъж, малко нещо поет, дошъл в Илиеус няколко месеца преди това. А сутринта на същия ден, преди още трагедията да бе потресла целия град, старата Филомена изпълни най-сетне отдавнашната си закана, напусна кухнята на Насиб и замина с влака в 8 часа за Агуа Прета, където нейният син имаше доходносна работа.

Според думите на Жоао Фулженсиу, много мъдър човек, собственик на Образцовата книжарница, център на интелектуалния живот в Илиеус, денят бил избран зле – толкова хубав, първият слънчев ден след продължителен дъждовен период, със слънце, което гали кожата като милувка. Не бил ден за проливане на кръв. Но тъй като полковник Жезуину Мендонса беше човек на честта и действието, малко склонен към четене и естетически доводи, подобни мисли дори не бяха минали през наранената му от рогата глава. Часовниците бяха едва ударили два часа, време за следобедна дрямка, когато той се появи неочаквано – всички смятаха, че е в имението си – и отпрати на оня свят красивата Синязиня и нейния съблазнител Осмунду с по два точни изстрела. С това той накара града да забрави коментарите по останалите събития: засядането на бреговия кораб сутринта при влизането му в пристанището, откриването на първата автобусна линия между Илиеус и Итабуна, неотдавнашния голям бал в клуб „Прогрес“ и дори възлнуващия спор, повдигнат от Мундиньо Фалкау относно земекопачките за почистване на пристанищното дъно. Що се отнася до малката лична драма на Насиб, който внезапно бе останал без готвачка, за нея научиха само неговите най-близки приятели, като не

и отдадох, разбира се, особено значение. Всички се вълнуваха от трагичната история на жената на чифликчията и на зъболекаря било поради високото обществено положение на замесените в нея три лица, било поради изобилието от подробности, някои от тях доста сочни и пикантни. Въпреки разпространените хвалби по повод напредъка на града („Илиеус се цивилизова с неудържим ритъм“ – писа известният адвокат д-р Езекиел Праду във в. „Диариу ди Илиеус“) хората в този край все още предпочитаха да си приказват за истории с насилие, любов, ревност и кръв. С течение на времето ехото от последните изстрели на битката за земя бе почнало да заглъхва, но в хората от Илиеус се запазваше вкусът към пролятата кръв от онези героични времена. Бяха останали и някои привички: да се показва наляво и надясно смелост, денем и нощем да се чистят револвери, да се пие и да се играе комар. Все още техният живот се уреждаше от определени закони. Един от най-неоспорваните бе приложен отново през онзи ден: честта на измамения съпруг може да се измие само със смъртта на двамата виновници. Идваше от стари времена, не бе записан в нито един кодекс, но живееше в съзнанието на хората, останал от някогашните мъже, първите, изсекли горите, за да засадят какаови дръвчета. Така беше и в Илиеус през тази 1925 година, когато розите цъфтяха върху земята, наторена с трупове и кръв, когато богатствата се множаха, когато прогресът навли-
заше и изменяше облика на града.

Толкова силен бе у хората вкусът към кръв, че дори самият Насиб арабинът, грубо засегнат в своите интереси поради заминаването на Филомена, забрави своите грижи и се отдаде изцяло на коментарите около двойното убийство. Изменяше се физиономията на града, прокарваха се улици, внасяха се автомобили, строяха се малки дворци, правеха се пътища, издаваха се вестници, образуваха се клубове – Илиеус се преобразяваше. Но по-бавно се изменяха обичаите и нравите на хората. Така е във всички общества.

ЧАСТ ПЪРВА

Приключения и прежеждия на един добър бразилец (роген в Сирия) в град Илиеус през 1925 г., когато какаото процъфтяваше и господстваше прогресът,

любов, убийства, банкети, картинки за Рождество Христово, всякакви истории за всички вкусове. Едно славно, далечно минало с горди и жалки имена; едно близко минало на богати чифликчи и прославени разбойници, със самота и въздишки, копнежи, отмъщение, омраза,

с гъждове, слънце и лунни ноци, неумолими закони, политически машинации, с вълнуваща случка в пристанището, с фокусник, танцьорка,

чудо и други магии,

или

ЕДИН БРАЗИЛЕЦ ОТ АРАБИЯ

ГЛАВА ПЪРВА

Линеенето на Офенизия

(тя се появява съвсем за малко,
но въпреки това е много важна)

През тази година на неудържим прогрес...

(Из един вестник в Илиеус от 1925 г.)

РОНДО НА ОФЕНИЗИЯ

Чуй ме, братко мили мой,
чуй ме ти, Луис Антониу.

Офенизия се люлее
на хамака във забрава,
в летен зной ветрило вее,
от морето бриз повява
и в косата ѝ лудее,
тя очите си затваря,
тя потъва в сладък блян –
и внезапно идва кралят
със брада като катран,
о, вълшебство!

Ах, не искам тези рими,
стихове за Офенизия
и от Рио нова рокля,
огърлица и колан,
и наметка от коприна,
и маймунката от тебе,
те защо са ми, за бога,
братко мой Луис Антониу?

Във очите – черен плам.
(– Те на краля са очите!)
Как ме заслепяват те,
и брадата – кадифе.
(– Императорска брада!)
Мекичка е за спане,
искам да ми бъде мъж.

(– Как за крал ще се омъжиш!)
Нищо! Искам го веднъж
във леглото ми поне.

(– Сестро, ти ще ни посра-
миш!)

Ни барон, ни граф не искам,
нито кандидат заможен,
нито стих от Теодору,
нито рози, карамфили,
нито обици с брилянти –
искам само да се сгуша
аз във кралската брада!
Братко мой Луис Антониу,
Авила сме род прославен,
думата ми запомни,
ако с краля се не любя,
тук, в хамака,
аз от мъка
ще склопя очи!

За слънцето и гъждга, и за едно малко чудо

През въпросната 1925 година, когато разцъфна идилията между мулатката Габриела и арабина Насиб, сезонът на гъждовете бе продължил твърде дълго, много по-дълго от нормалното и необходимото. Земевладелците се разминаваха по улиците като подплашено стадо и се питаха със страх в очите и в гласа:

– Дали пък няма да спре?

Имаха предвид гъждовете. Никога не бяха виждали да се излива от небето толкова вода – и ден, и нощ, почти без прекъсване.

– Още една седмица и всичко ще бъде застрашено.

– Цялата реколта...

– Боже мой!

Казваха, че се очаква изключителна реколта, далеч по-богата от всички предишни. Цените на какаото продължаваха да се покачват и това означаваше още по-голямо богатство, охолство, изобилие и купища пари. Полковниците щяха да изпрацат синовете си в най-скъпите училища на големите градове, щяха да издигнат нови жилища за семействата си на току-що прокараните улици, щеше да има луксозни мебели, докарани от Рио де Жанейро, рояли за украса на салоните, добре обзаведени магазини, оживена търговия, разливане на алкохол по кабаретата, жени, докарани с парходите, хазарт нашироко по барове и хотели – или, с една дума, прогрес, толкова прехвалената цивилизация.

А всъщност тези гъждове – сега така проливни, застрашителни, потопни – бяха закъснели, бяха карали хората дълго да ги чакат и да се молят! Месеци по-рано големците вдигаха очи към ведрото небе, търсеха облаци, признаци

за скорошен гъжд. Какаовите плантации растяха, разпрострели се върху цялата южна област на Бааи, и очакваха необходимия гъжд, за да наедреят плодовете, които току-що се бяха появили от цветчетата. През тази година процесията за празника на свети Георги наподобяваше нетърпеливо колективно обричане пред светеца, покровител на града.

Най-видните граждани, най-големите земевладелци, облечени в яркочервените туники на братството, носеха гордо върху раменете си богато украсената носилка на светеца. А това значеше твърде много, тъй като господарите на какаото не се славиха с особена религиозност, не посещаваха черквите, избягваха богослуженията и изповедите и оставяха тези слабости за жените в семейството си.

– Черквата е женска работа.

Те само даваха пари на епископа и свещениците за различните начинания и за развлечения, за Училището на калугерките на хълма Витория, за Епископския дворец, за школите по катехизис, девятъците, за месеца на Дева Мария, за панаирите и празниците на свети Антоний и свети Йоан.

Тази година, вместо да пиянстват по баровете, те взеха участие в религиозните процесии със свещ в ръка, загрижени, готови да дадат мило и драго на свети Георги в замяна на скъпоценните гъждове. Тълпата вървеше след носилките със светиите и пригласяше по улиците на молитвите на отците. В богати одежди, с ръце, сключени за молитва, със загрижено лице, отец Базилу извисяваше звучния си глас и подсилваше молбите. Той беше избран на тази важна служба заради своите забележителни добродетели, признати и ценени от всички, и за това, че този свят човек, собственик на земи и какаови плантации, беше пряко заинтересован от небесната намеса. Затова той се молеше с удвоено усърдие.

Старите момичета обкръжили статуята на света Мария Магдалена, изнесена предния ден от черквата „Сао Се-

бастиао“*, за да придружава носилката на светия патрон при неговата обиколка из града, чувстваха, че изпадат в екстаз поради изключителната възбуда на отеча. Той обикновено беше припрян и добродушен – претупваше своите богослужения, не слушаше внимателно изповедите им, независимо от това, че те имаха много да му разказват – с една дума, беше толкова различен от отеч Сесилиу на пример.

Енергичният и заинтересован глас на свещеника се извисяваше в гореща молитва, все по-силно ехтяха гърлените гласове на старите моме и дружният хор на полковниците, на техните съпруге, дъщере и синове, на търговците, износителите, работниците, дошли за празника от вътрешността, на хамалите, на моряците, на леките жени, на търговските служители, професионалните играчи и всякакви злосторници, на децата от школите по катехизис и девойките от дружеството на Дева Мария. Молитвата се издигаше към кристалното, безоблачно небе, на което като смъртоносна огнена топка жареше безмилостното слънце, готово да унищожи току-що пръкналиите се какаови плодове.

По силата на едно дружно обещание, дадено по време на последния бал на клуб „Прогрес“, някои от видните даме на обществото придружаваха процесията с босе нозе. Те принасяха в жертва пред светеца своята елегантност, молейки го за дъжд. Шепнеха се различни обещания, искаха от светеца да побърза, не се допускаше никакво забавяне – той добре виждаше колко са загрижени неговите чеда – и искаха от него незабавно чудо.

Свети Георги не беше безразличен към молитвите, към неочакваната и трогателна религиозност на полковниците, към обещанията от тях пари за църквата, към мъките на госпожите по неравната каменна настилка на улици-

---

* Свети Себастиан (порт.). – Б. пр.

ме, но без съмнение, най-много беше трогнат от мъките на отец Базилуу. Толкова загрижено беше отчето за съдбата на своите какаови плодове, че по време на паузите в молитвите, когато хорът извисяваше глас, той се кълнеше пред светията да се въздържа цял един месец от нежните услуги на Оталия, негова кръстница и прислужница. Тя бе кръстница пет пъти на пет здрави наследници, жизнени и многообещаващи като какаовите насаждения на бащата, тя ги бе носила пред кръщелния купел, увити в скъпи тъкани и дантели. Понеже не можеше да ги осинови, отец Базилуу стана кръстник и на петте деца – три момичета и две момчета – и като проява на християнско милосърдие им даде правото да ползват фамилното му име – Серкейра, едно хубаво и честно име.

Как можеше свети Георги да остане безразличен пред толкова скръб? Добре или лошо, той беше ръководил съдбините на тази земя, сега земя на какаото, винаги, още от далечните времена на конквистадорите. Дарителят Жоржи ди Фигейреду Корейа, получил от краля на Португалия в знак на приятелство тези десетки левги земя, покрити с непроходими гори, не пожела да изостави дворцовите удоволствия на Лисабон заради непристъпните джунгли и изпратил своя зет испанец да умре тук от ръцете на индианците. Но му поръчал преди всичко да постави тези феодални владения, които неговият господар, кралят, бе имал добрината да му подари, под покровителството на светеца победител на драконите. Той не отишъл в далечната първобитна земя, но ù дал своето име, посвещавайки я на своя съименник свети Георги*. По този начин светецът следял от своя кон на Луната неспокойния живот в тази земя, наречена Сао Жоржи ди Илиеус, близо четиристотин години. Той видял как индианците убихи първите колонизатори и как на свой ред те били разкъсани и поробени; видял засаждането на

---

* Жоржи (порт.) – Георги. – Б. пр.

плантациите със захарна тръстика, после изместени от кафеени насаждения, някои по-малки, други неодоими. Видял как тази земя вегетира без особено бъдеще в продължение на векове. Присъствал на пристигането на първите какаови храсти и заповядал на маймуните жупара да се погрижат за разпространяването им. Може би без определена цел, а само за да промени малко пейзажа, от който вероятно е бил вече изморен след толкова много години. Защото той нямало как да допусне, че с какаото идва богатството, новото време на земята, поставена под негово покровителство. Тогава видял ужасни неща: хора да се убиват предателски и жестоко, за да притежават долини и хълмове, реки и планини, да се опожаряват гори, трескаво да се засаждат просторни земи с какао. Видял как областта изведнъж напредва, как се зараждат села и селища; видял как в Илиеус идва прогресът и с него един епископ. Създали се нови общини – Итабуна, Итапира, издигнало се Училището на калуđerките. Той видял как корабите стоварват хора – толкова много неща беше видял, че вече не можеше да очаква нещо да му направи впечатление. И все пак тази неочаквана и дълбока религиозност на полковниците, хора сурови, малко привързани към закони и молитви; това лудешко обещание на отец Базилу Серкейра, невъздържан и горещ човек по природа, толкова горещ и невъздържан, че светецът се съмняваше дали ще може да изпълни обещанието си докрай, го развълнува.

Когато процесията излезе на площад „Сао Себастиао“ и спря пред малката бяла черквица, когато Глория се прекръсти от своя прокълнат прозорец, когато арабинът Насиб се показа от празния си бар, за да види по-добре зрелището, тогава стана въпросното чудо. Не, синьото небе не се покри с черни облаци, не почна да вали гъжд. Сигурно за да не наруши процесията. Но на небето се появи една изbledняла дневна луна, много ясно видима въпреки ослепителния блясък на слънцето. Негърчето Туйска първо забеляза и привлече вниманието на сестрите Дос Рейс, своите госпо-

гарки, които бяха в групата на облечените в черно стари момичета. Последва всеобщо възклицание пред чудото, наредено най-напред от възблнуваните стари момичета, понесе се из множеството, след това се разпротря из целия град. В продължение на два дена не се говори за друго. Свети Георги бе дошъл да чуе молитвите и гъждовете нямаше да се забавят.

Действително, няколко дни след процесията небето се покри с гъждовни облаци и още в началото на нощта почна да вали. Само че свети Георги, разбира се, изненадан от размера на молитвите и обещанията, от босите крака на дамичките и чудовищното заричане за въздържане от страна на отец Базилиу, прекаля с чудото, та сега гъждовете не искаха да спрат и сезонът на валежите продължаваше вече две седмици повече от обичайното.

Едва показалите се такави плодове, заплашени от слънцето, не можеха да нарастват, но сега, благодарение на гъждовете, се бяха развили в невиджано дотогава пищно изобилие и отново се нуждаеха от слънце, за да узреят. Ако гъждовете, проливни и непрестанни, продължаваха, те можеха да загният, преди да са обрани. Със същия плах и загрижен поглед полковничките сега се въряха в оловното небе, от което непрестанно валише, и търсеха изчезналото слънце. Свещи горяха пред олтарите на свети Георги, свети Себастиано, Мария Магдалена и дори пред олтара на света Богородица на победата в параклиса при гробищата. Още една седмица, още десет дни гъжд и такавата реколта щеше да бъде съвсем застрашена – напрегнатото изчакване беше трагично.

Ето защо сутринта, в която тази история започва, един стар земеделец, полковник Мануел дас Онса* (наричаха го така, понеже неговите земи се простираха много надалеч и се говореше, а и той го потвърждаваше, че дори са чували из тях рисове), излезе от къщи почти по тъмно,

---

* Онса (порт.) – рис. – Б. пр.

В четири часа сутринта, и като видя чистото небе, фантастично синьо в настъпващата зора, и слънцето, което се показваше с радостен блясък над морската повърхност, вдигна ръце и викна с безкрайно облекчение:

– Най-сетне... Реколтата е спасена.

Полковник Мануел дас Онсас закрачи бързо към рибния пазар близо до пристанището, където всяка сутрин рано се събираха група познати около съдовете с мингау* от Баиа.

Нямаше да намери никого, защото всякога пристигаше пръв. Въпреки това бързаше, сякаш всички го очакваха, за да чуят новината – тази толкова успокоителна новина за края на гъждовете. На лицето на чифликчията цъфтеше щастлива усмивка.

Реколтата беше осигурена, щеше да бъде най-обилната и най-изключителната – с все по-високи цени – през тази година на многобройни обществени и политически събития. При толкова много промени в Илиеус мнозина смятаха годината за решаваща в живота на областта. За едни това беше годината на случая с пристанището, за други – годината на политическата борба между Мундиньо Фалкау, износител на какао, и полковник Жезуину Мендонса, а за някои – година на пристигането на първия шведски кораб, с което се сложи началото на директния износ на какао. Никой въпреки не говори за тази година на реколтата от 1925 – 1926 като за година на любовта между Насиб и Габриела. Дори когато ставаше дума за някои епизоди на идилията, не се разбираше, че историята на тази луда страст беше в центъра на целокупния живот на града повече от всяко друго събитие през онези години – когато неударжимият прогрес и новостите на цивилизацията изменяха физиономията на града.

---

* Питие с мед и мляко (порт.). – Б. пр.

За смесицата от минало и бъдеще по улиците на Илиеус

Продължителните гъждове бяха превърнали пътищата и улиците в мочурица, ежедневно преравяни от стада магара и ездитни коне.

Даже новооткритото шосе между Илиеус и Итабуна, по което минаваха камиони и коли, стана по едно време почти непроходимо. Водата отнасяше мостчета и натрупа на места толкова кал, че шофьорите отстъпваха. Руснакът Жакоб и неговият съдружник, младият Моасир Естрела, собственик на гараж, се изплашиха. Преди да започнат гъждовете, те организираха транспортна кампания за експлоатация на шосейната връзка между двата главни града на какаото и поръчаха от Южните щати четири малки автобуса. Пътуването с влак – дори когато нямаше закъснение – траеше три часа, а с автобус – само час и половина.

Руснакът Жакоб беше собственик на камиони и с тях пренасяше какао от Итабуна до Илиеус. Моасир Естрела имаше гараж в центъра и също имаше работа с камиони. Те обединиха своите сили, взеха кредит от една банка, подписаха полици и поръчаха колите. Потриваха ръце в очакване на доходната сделка. По-точно руснакът потриваше ръце, а Моасир само си подсвиркваше. Залепените по стълбовете из града известия съобщаваха за предстоящото откриване на автобусна линия, с която ще се пътува по-бързо и по-евтино, отколкото с влака, а в гаража се чуваше неговото радостно подсвиркване.

Но колите закъсняха и когато най-сетне един малък товарен кораб на „Лойд Бразилейру“ ги стовари сред възторга на целия град, гъждовете бяха в своя разгар, а шосето – в окаяно състояние. Дървеният мост над реката Кашоейра, същинското сърце на шосето, беше застрашен от придошлата река и съдружниците решиха да отложат откриването на линията. Новичките коли престояха поч-

ти два месеца в гаража. През това време руснакът ругаеше на непознат език, а Моасир си подсвиркваше гневно. Сроковете на полиците в банката изтичаха и ако Мундиньо Фалкау не им беше помогнал в бедата, предприятието щеше да се провали още преди началото. Мундиньо сам потърси руснака, прати да го повикат в неговата кантора, и му предложи необходимата сума без лихва. Мундиньо Фалкау кредитираше и насърчаваше прогреса в Илиеус.

Въпреки че времето продължаваше да е лошо, дъждовете понамаляха, нивото на реката спадна. Жакоб и Моасир изпратиха да поправят за тяхна сметка някои мостчета, нахвърлиха камъни по най-хлъзгавите места и започнаха да обслужват линията. Първото пътуване след откриването, начело с Моасир Естрела, който караше автобуса, даде повод за речи и шеги. Всички пътници бяха гости: префектът, Мундиньо Фалкау с някои износители, полковник Рамиру Бастус, други земевладелци, Капитана, Доктора, адвокати и лекари. Някои се побояха от шосето и се извиха под различни предлози, но техните места бяха заети от други. Имаше толкова много кандидати, че най-накрая останалите тръгнаха пеша. Пътуването трая два часа – шосето беше в много лошо състояние, – но протече без никакъв по-особен инцидент. При пристигането в Итабуна имаше фойерверки и тържествен обед. Тогава руснакът Жакоб съобщи за голяма вечеря в Илиеус след първите петнайсет редовни рейса и покани видните жители от двете общини, за да се отбележи тази проява на местния прогрес. Вечерята беше поръчана на Насиб.

„Прогрес“ беше думата, която най-често се чуваше в Илиеус и Итабуна по онова време. Тя се повтаряше настойчиво от всяка уста. Появяваше се във вестниците – в ежедневника и седмичниците, – възникваше при споровете в Образцовата книжарница, из баровете и кабаретата. Жителите на Илиеус я повтаряха във връзка с новите улици, градините, сградите на търговския център и модерни-

те жилища край плажа, канцелариите на вестник „Диариу ди Илиеус“, автобусите, които тръгваха сутрин и следобед за Итабуна, камионите за пренасяне на какао, силно осветените барове, новия кинотеатър „Илиеус“, футболното игрище, училището на г-р Енош, изгладнелите лектори, дошли от Баиа и чак от Рио де Жанейро, клуб „Прогрес“ с неговите чайове и танци. „Това е прогресът!“ – казваха гордо те със съзнанието, че всички участват в така забележителните изменения във физиономията на града и неговите навици.

Благоденствието и главозамайващият растеж се виждаха навсякъде. Прокарваха се улици към морето и хълмовете, появяваха се градини и площадки, строяха се къщи, павилиони, малки дворци. Наемите се покачваха, а в търговския център достигаха абсурдни цифри. Банките от Южните щати откриваха свои агенции, а Бразилската банка си построи нова сграда на четири етажа, истинска красота!

С всеки нов ден градът губеше изгледа на военен лагер от времето на битките за земя: едри земевладелци на коне, с револвери на пояса, готови на всичко наемни убийци с ръка върху оръжието, които минават по непавирани, винаги кални, винаги прашни улици и изпълват със страх неспокойните нощи, и амбулантни търговци, изложили стоката си по тротоарите. Всичко това бе свършило. Градът блестяше със своите многоцветни и богати витрини, появяваха се все нови и нови магазини и бакалници, амбулантните търговци се срещаха само по пазарите из вътрешността. Барове, кабарета, кинотеатри, училища... Хората в този край не бяха много набожни, но все пак се гордееха с провъзгласяването им за епархия и посрещнаха с незабравими празненства първия си епископ. Всички – латифундисти, износители, банкери, търговци – дадоха пари за построяването на Училището на калуđerките, предназначено за момичетата от Илиеус, и за епископския дворец, издигнат

до него на хълма Конкиста. Същите хора бяха дали пари и за обзавеждането на клуб „Прогрес“, основан по инициатива на търговци и доктори, начело с Мундиньо Фалкау. Всяка неделя там имаше танцови забави и от време на време големи балове. Появиха се и футболни клубове, напредваше и сдружението „Руї Барбоза“. През тези години Илиеус почна да придобива широка известност като „Царицата на Юга“. Какаовата култура господстваше в цялата южна част на щат Баиа. Нямахме нищо по-доходно, богатствата растяха, растеше и Илиеус, столицата на какаото.

Но въпреки това неутържимият прогрес и величавото бъдеще се смесваха из улиците на града с останки от времето на битките за земя, с неотдавнашното минало на борби и бандити. Стада магарета, натоварени с какао за складовете на износителите, все още нахлуваха в търговския център и се объркваха с камионите, които бяха почнали да ги конкурират. Все още се срещаха мъже в ботуши, с револвери на показ, все още често избухваха сбивания из крайните квартали, прочути бандити доказваха своята храброст в евшините кръчмички, от време на време насред улицата се извършваше и някое убийство. Тези хора се разминаваха по настланите и чисти улици с преуспяващи износители, облечени елегантно при шивачи, дошли от Баиа, с неизброимите търговски посредници, шумни и сърдечни, винаги запознати с последните вицове; с пристигащите с всеки параход лекари, адвокати, зъболекари, агрономи, инженери. Имаше и госта миролюбиви земевладелци. Те се движеха без ботуши и без оръжие, строяха си хубави жилища, прекарваха част от времето си в града, записваха децата си в училището на Енош или ги пращаха в гимназиите в Баиа. Съпругите им ходеха в именията само в празнични дни, обличаха се в коприна, носеха обувки с високи токове и посещаваха празненствата в клуб „Прогрес“.

Много неща все още напомняха стария, някогашен Илиеус. Но не от времето на плантациите за захарна тръсти-

ка, на бедните кафеени плантации, на благородните господи, на черните роби, на прославения род Авила. От това далечно минало бяха останали само далечни спомени, с които се занимаваше единствен Доктора. Думата е за по-близкото време – за времето на големите борби за обсебване на земята, след което йезуитите донесоха първите присади какао. За времето, когато хората, дошли да търсят богатство, се нахвърлиха върху горите и си оспорваха погудото на револвери и парабели владението на всяка педя земя. Времето, когато хората от рода на Бадарос, Оливейра, Брас Дамазиу, Теодору дас Барауна и много други кръстосваха пътищата, прокарваха път през горите и водеха кървави битки начело с бандити; когато горите бяха изсечени, а какаовите дръвчета посадени върху трупове и кръв; когато господстваше измамата, а правосъдието беше поставено в служба на завоевателите на земята; когато всяко голямо дърво криеше стрелец, дебнец из засада своята жертва. Именно това минало все още се явяваше в подробностите на градския живот и в навиците на хората. Навиците постепенно изчезваха, отстъпваха пред новото, пред новите обичаи. Но това не ставаше без съпротива, особено когато се отнасяше до навици, превърнати от времето почти в закон.

Един от тези хора, привързани към миналото, изпълен с недоверие към новостите в Илиеус, който прекарваше почти цялото си време в своите земи, а идваше в града за сделки или да спори с износителите, беше полковник Мануел дас Онсас. Като вървеше по безлюдната улица в тази ранна утрин без дъжд, първата след толкова време, той си мислеше да замине още същия ден за своето имение. Наближаваше сезонът на беритбата, слънцето щеше да почне да позлатява плодовете, а насажденията бяха истинска прелест. Тъкмо това му харесваше, градът не можеше да го завладее въпреки своите съблазни: кина, барове, кабарета с хубави жени, подредени магазини. Предпочиташе угоще-

нията в чифлика, лова, гледката на какаовите насаждения, разговорите с работниците, повтаряните и преповтаряни истории от времето на борбите, случаите на ухапване от кобри, скромните мулатки в бедните публични домове на малките селища. Игваше в Илиеус да разговаря с Мундиньо Фалкау, да продаде какаото на зелено, да вземе пари за нови подобрения в чифлика. Износителят беше в Рио де Жанейро, но той не искаше да разговаря с управителя, предпочиташе да почака, Мундиньо щеше да се върне със следващия кораб.

И докато го чакаше в града, въпреки гъжговете приятелите му го бяха влачили по кина (обикновено той заспиваше посред филма, защото очите му се изморяваха), по барове и кабарета. Толкова напарфюмирани жени, боже мой! – какво безумие... И вземаха много скъпо, искаха скъпоценности, пръстени... Този Илиеус беше истинско разорение... Видът на чистото небе, увереността, че реколтата е сигурна, че какаото ще се суши на гериите, а медът, налят в сандъчета, ще замине, натоварен на магаретата – всичко това го правеше толкова щастлив, че той се почувства несправедлив към семейството си. То живееше в чифлика, децата растяха без образование, жената стоеше в кухнята като някаква негърка, без никакви развлечения. Другите латифундисти живееха в града, строяха си хубави къщи, обличаха се като хората...

От всичко, което вършеше в Илиеус по време на своите кратки престои, нищо не радваше Мануел дас Онсас толкова, колкото утринните разговори с приятелите на рибния пазар. Тази сутрин щеше да им съобщи решението си да се настани в Илиеус и да доведе семейството си. С тези мисли вървеше по безлюдната улица, когато пред пристанището срещна руснака Жакоб – с небръсната руса брада, разрошен, тържествуващ. Беше толкова възбуден и щастлив, че още преди да види добре полковника, разтвори обятията си и извика нещо на чужд език. Това не

попречи на неграмотния земеделец да го разбере и да отговори:

– Значи, да... Най-сетне... Имаме слънце, приятелю.

Руснакът потриваше ръце.

– Сега ще пуснем три курса дневно: в седем часа, по обед и в четири следобед. И ще поръчаме още два автобуса.

Заедно вървяха до гаража и полковникът съобщи без колебание:

– Този път ще пътувам с тази ваша машина. Реших се...

Руснакът се засмя:

– При сухо шосе пътуването ще трае малко повече от час...

– Ама че работа! Кой би помислил! Трийсет и пет километра за час и половина! А преди хората са пътували два гена с кон... Впрочем, ако Мундиньо Фалкау пристигне днес, можете да ми запазите билет за утре сутринта...

– Само не за утре, полковник, не!

– А защо не?

– Защото утре е нашата тържествена вечеря и вие сте мой гост. Една първокласна вечеря с полковник Рамиру Бастус, префектите на Илхеус и на Итабуна, местния съдия, съдията от Итабуна, Мундиньо Фалкау – всички първа ръка хора... Управителят на Бразилската банка... Страховен празник!

– Кой съм аз, Жакоб, че да участвам в такива тежки чествания... Живея си в моята дупка.

– Държа на вашето присъствие... В бар „Везувий“, при Насиб...

– В такъв случай оставам за вдругиден...

– Ще ви запазя място на първата седалка.

Земеделецът се сбогува.

– Няма ли все пак опасност това чудо да се обърне? С такава скорост... Струва ми се невероятно!

Жоржи Амаду
Габриела, карамфил и канела

Превод *Емилия Ценкова*
Превод на стиховете *София Бранц*
Редактор *Мария Чунчева*
Дизайн на корицата *Яна Аргиропулос*
Коректор *Нина Джумалийска*
Предпечат *Яна Аргиропулос*

Бразилска. Четвърто издание.
Формат 60 x 90/16
Печатни коли 33
ISBN 978-619-164-642-5

Издава
enthusiast

Запазена марка
на „Алто комюникейшънс енд пъблишинг“ ООД
София, бул. „Васил Левски“ №31
тел. 02/ 943 87 16
e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите
от www.enthusiast.bg

Печат РОПРИНТ

„Завладяваща и забавна книга, истинска литературна наслада.“

— Ню Йорк Таймс —

През 1925 г. Ильеус е процъфтяващ град, благодарение на рекордната реколта от какао. Но въпреки желанието на голяма част от жителите му за модернизация и прогрес старите порядки все още властват. Когато полковник Мендонса открива жена си в леглото с любовник, той убива и двамата с няколко изстрела. Политическите спорове и изборите също се решават по този начин...

Насиб Саад тъкмо е загубил готвачката в своя популярен бар и отчаян, наема Габриела – окаяно момиче, пристигнало от бедните и изостанали райони на Бразилия в оживеното пристанище. За негова изненада тя се оказва освен голяма красавица и очарователно допълнение към бизнеса му. Със своята невинна чувственост, изкусителна походка и звъгък смях Габриела не само завладява сърцето на Насиб, но и съблазнява безброй мъже от града. За да я запази само за себе си, господин Саад решава да се ожени за нея. Но какво ли биха казали хората?

Момичето също се влюбва в своя „хубав момък“, както го нарича, но тя не е цветето, което цъфти във ваза... И Габриела се оказва мотор на още една промяна в малкото общество на Ильеус – под въпрос е поставен неписаният закон, който изисква честта, опетнена от женско прелюбодеяние, да бъде измита с кръв.

Мулатката със завидни готварски умения е един от най-съблазнителните женски персонажи, създадени от Жоржи Амаду, а романът „Габриела, карамфил и канела“ е наситен с похотливост, сатира и интриги и рисува завладяваща картина на живота в бразилския град, който се намира на прага на огромни промени.

Цена: 28 лв./14.35 €

9 786191 646425

www.enthusiastr.bg